

ШТА ЈЕ ДЕМЕНЦИЈА?

Деменција је губитак претходне менталне способности у бар две области (на пример памћење и вешти научени покрети, памћење и говор, понашање и говор, оријентација у простору и опажање) са дањим погоршавањем. Деменција није једна болест већ постоје многи узроци. Правилна информисаност смањује страхове и неизвесност о томе шта може да се очекује у будућности.

Како се испољава деменција?

Деменција се испољава различитим поремећајима.

- Често постоје сметње памћења које могу да ометају прво сложене професионалне активности, а касније и свакодневни живот. Болесници не знају који је датум, дан у недељи, касније ни који је месец и година. Заборављају имена, прво мање познатих особа, а на крају и сопствене деце, супружника за које могу да мисле да су страна лица или их препознају као неке друге познате особе.
- Такође постају све више и дезоријентисани у простору, не знају да се снађу прво у непознатој, а потом и у познатој средини, да би на крају залутали и у сопственом стану.
- Пажња се мења. Тешко могу да одржавају подењену или продужену пажњу, постају деконцентрисани и не могу да обављају сложене активности. Не завршавају започете задатке.
- Болесници могу да имају тешкоће у налажењу речи, потом и разумевању туђег говора, да би на крају изгубили и способност да се сами изражавају. У завршном стадијуму са болесницима не може да се успостави комуникација.
- Способност вршења различитих задатака и решавања проблема се погоршава, тако да су болесници све мање активни. У почетку теже обављају сложене професионалне активности, а касније не могу да се снађу са новцем, неефикасни су у куповини, руковању апаратима и друго.
- Могуће су разне промене понашања, незаинтересованост, пасивност или пак раздражљивост, агресивност, стално шетање, неповерљивост, сумњичавост, одлажење од куће и друго.
- Промене расположења су често присутне, некад као апатија или депресивност или неприкладно повишено расположење.
- У завршној фази деменције болесници су везани за постељу, не комуницирају, не контролишу мокрење и столицу, постају осетљиви на инфекције и декубитусе (ране на местима где је тело у додиру са постељом). Најчешћи узрок смрти је запаљење плућа.

Шта су узроци деменције?

Деменција настаје због болести мозга које доводе до губитка нервних ћелија. Како ове ћелије не могу да се обнављају, код већине ових болести током времена настаје погоршање. Постоји више узрока деменције.

- Алцхајмерова болест је најчешћи узрок деменције. Долази до прегресивног губитка можданих ћелија, сметње прво памћења, а потом и других функција.
- Васкулна деменција је друга по учесталости међу деменцијама. Услед сужавања артерија које снабдевају мозак крвљу долази до мањих или већих можданих удара, "шлогова" или настаје

постепено оштећење због недостатка кисеоника или пак настуракрављење. Веома је често повишен крвни притисак.

- Деменција са левијевим телима и фронтотемпоралне деменције доводе до изумирања можданих ћелија. Ова два типа деменција су треће и четврте по учесталости.
- И многе друге болести могу да доведу до деменције: Паркинсонова болест, Хантингтонова болест, тумори мозга, запаљења мозга, Кројцфелд-Јакобова болест, нормотензивни хидроцефалус итд.

Који су ризици за настајање деменције?

Постоје многи фактори ризика за настајање деменције од којих су неки заједнички.

- Старије животно доба је највећи фактор ризика, нарочито после 65 година када је учесталост око 5%, а после 80 година је преко 20%. Појава благе заборавности не значи аутоматски и деменцију.
- Теже или поновљене повреде мозга могу да доведу до деменције.
- Наследни фактор је доказан за мањи број оболелих, док код осталих може да се наследи склоност али је неопходно дејство спољних чинилаца да би настала деменција.
- Деменције су нешто чешће код мање образованих њуди али свако може да развије овакав поремећај.

Како се утврђује постојање деменције?

Заборавност није увек знак болести и ако се током бар шест месеци не погоршава и не доводи до сметњи у професији и свакодневном раду највероватније није реч о почетној деменцији.

Уколико се заборавност погоршава и доводи до проблема потребно је медицинско испитивање.

Деменција може да почне и са појавом понашања које није било типично за дотичну особу и која постаје упадљива за своју околину. Некад се прво јављају сметње говора, оријентације, контроле покрета, пажње, мишљења или других функција мозга.

Испитивање се састоји од неуролошког и психијатријског прегледа, неуропсихолошких тестова, одговарајућих лабораторијских анализа крви, скенера мозга и других анализа према потреби и претпостављеној болести. Тачност утврђивања врсте деменције за живота је 80 до 90%.

Дефинитивна дијагноза може да се постави тек после смрти. Одређивање врсте деменције током живота је значајно због специфичне терапије која треба да се примени. У току су опсежна испитивања метода које би у раној фази утврдиле постојање одређеног типа деменције.

Какве су могућности заштите и лечења деменције?

За сада нису познате мере које би сигурно штитиле од настанка деменције.

Не постоји ни један лек који би излечио деменцију. Постоје лекови који могу да поправе понашање ових болесника, успоре напредовање болести и да донекле побољшају интелектуално функционисање. Осим тога, интензивно се истражују нове могућности лечења.